

חציל פרטנוקרפי - בחינת זנים חדשים ובחינת שתילים מורכבים על כנות חדשות

בגידול בחממה בבקעת הירדן

אוהד נוריאל, זיוה גלעד - מו"פ בקעת הירדן
דויד סילברמן, חאלד עומארי - שה"מ, משרד החקלאות ובטחון המזון

תקציר

גידול חציל בחממה הוא גידול "חדש-ישן" בבקעת הירדן. בשנים האחרונות בעקבות הכנסת זנים פרטנוקרפיים אשר לא נזקקים לריסוס הורמונים לצורך חנטה. אנו עדים להרחבת שטחי הגידול החורפי. הזן המקובל בבקעת הירדן הוא הזן 206 (גדות אגרו). אחד המאפיינים של פרי חציל באיכות טובה הוא צבע הקליפה צבע שחור ומבריק. בפועל אנו נתקלים בפגיעה בצבע החציל בפרי שנקטף החל מחודש פברואר, צבע סגול/אדום חסר ברק. בנוסף, בשנים האחרונות הולכת ומתרחבת בעיית נגיעות בפוזריום של שטחי גידול חציל (בחוף כרמל), כאשר ההתפרצות המחלה מופיעה בשטחים בהם נשתלו שתילים רגילים. שתילה של שתיל מורכב מונעת התפרצות המחלה. במסגרת התצפית נבדק פוטנציאל יבול של זני חציל פרטנוקרפיים חדשים וכן נבחן פוטנציאל יבול של שתיל מורכב, הכנה מקובלת – אושרת ושתי כנות חדשות. קטיף החלקה החל ב- 6/11/24 עד 25/5/25. שני הזנים המסחרים, 206 ו-603 הניבו יבול כללי ויבול סוג א' גבוה יותר מאשר שני הזנים החדשים. היבול הכללי של צמחים מורכבים על כנה 1000 דומה ליבול הזן ללא כנה לעומת היבול הנמוך יותר שהניבו צמחים מורכבים על הכנות האחרות (אושרת ואוגוסטה). כמו כן, שתילים שהורכבו על הכנה 1000 הניבו יותר פרי באיכות סוג א'.

מבוא

בשנים האחרונות בעקבות הכנסת זנים פרטנוקרפיים לגידול הסתיו, שמסוגלים לחנוט בתנאי החורף גם ללא שימוש במוסטי צמיחה, אנו עדים להרחבת שטחי הגידול החורפי. הגידול מתבצע במנהרות עבירות או בבתי צמיחה. מתלים ומעצבים את הצמחים בהדליה הולנדית (הדליה על חוט, 2 ענפים לכל צמח). בבקעת הירדן הזן המקובל הוא הזן 206 (גדות אגרו) כאשר במקביל באזורים אחרים נהוג כיום לשתול את הזן הפרטנוקרפי 603 (גדות אגרו), אחד המאפיינים של פרי חציל באיכות טובה הוא צבע קליפה צבע שחור ומבריק. בפועל אנו נתקלים בפגיעה בצבע החציל בפרי שנקטף החל מחודש פברואר, צבע סגול/אדום חסר ברק. במחקרים קודמים בבקעת הירדן (חדד 2020), נמצא שהזן 206 פוטנציאל יבול גבוה יותר מאשר לזן 603, אך בחודשי האביב הזן 603 מייצר פרי איכותי יותר וקיים אחוז נמוך יותר של פרי עם קליפה סגולה. בנוסף, בשנים האחרונות הולכת ומתרחבת בעיית נגיעות בפוזריום של שטחי גידול חציל (בחוף כרמל), כאשר ההתפרצות המחלה מופיעה בשטחים בהם נשתלו שתילים רגילים. שתילה של שתיל מורכב מונעת התפרצות המחלה, (מור וחובי 2023).

במסגרת התצפית נבדק פוטנציאל יבול של זני חציל פרטנוקרפיים חדשים וכן נבחן פוטנציאל יבול של שתיל מורכב, הכנה מקובלת – אושרת ושתי כנות חדשות.

מטרות המחקר

לתצפית זו שתי מטרות

1. בחינת פוטנציאל יבול ואיכות של זנים חדשים בהשוואה לזנים המקובלים.
2. בחינת פוטנציאל יבול ואיכות של גידול שתיל מורכב על כנות חדשות.

מהלך המחקר ושיטות עבודה

התצפית בוצעה בתחנת צבי- מו"פ בקעת הירדן. שתילה ב- 24/9/24 בבית צמיחה גובה מרזב 3.5 מ'. שתילה כל 0.4 מ', מכל שתיל הועלו שני ענפים בהדליה הולנדית. בתחילת גידול גג המבנה היה ללא כיסוי, בצדדים רשת 50 מש. ב-25/11/24 כוסה המבנה בפלסטיק – IR "ערבה", עד סוף הגידול. טבלה 1: פרוט הטיפולים בתצפית:

טיפול	זן	כנה	חברה כנה
1	206	ללא	
2	603	ללא	
3	603	אושרת	חישתיל
4	603	אוגוסטה	גדות
5	603	1000	גדות
6	זן חדש 86	ללא	
7	זן חדש 85	ללא	

הזנים והכנות מקורם מחברת גדות אגרו קטיף החלקה החל ב- 6/11/24, בוצע קטיף אחת לשבוע עד 25/5/25.

תוצאות

יבול

קטיף החלקה החל ב- 6/11/24, בוצע קטיף אחת לשבוע עד 25/5/25. שני הזנים המסחרים, 206 ו-603 הניבו יבול כללי ויבול סוג א' גבוה יותר מאשר שני הזנים החדשים, כאשר הזנים החדשים הניבו פחות פירות, בממוצע 18 פירות לצמח ומשקל פרי ממוצע 300 ג' לעומת הזנים המקובלים שהניבו בממוצע 26 פירות לצמח במשקל ממוצע של 370 ג' (טבלה 2).

טבלה 2: יבול של הזנים המסחרים -206 ו- ל 603 בהשוואה לזנים החדשים 85 ו-86.

טיפול	יבול (ק"ג/צמח)					
	יבול כללי	יבול באיכות סוג א'	קליפה בצבע סגול	פרי מעוות	סה"כ יבול סוג ב'	אחוז פרי סוג א' פרי
זן 206	9.1	5.8	2.7	0.6	3.3	63.7%
זן 603	11.3	7.3	3.5	0.5	4.0	63.8%
זן 86	6.4	3.6	2.1	0.6	2.7	56.2%
זן 85	5.3	3.2	1.5	0.5	2.0	60.4%

היבול הכללי של צמחים מורכבים על כנה 1000 דומה ליבול הנמוך יותר שהניבו צמחים מורכבים על הכנות האחרות (אושרת ואוגוסטה). כמו כן, שתילים שהורכבו על הכנה 1000 הניבו יותר פרי באיכות סוג א' במקביל פחות פירות עם קליפה סגולה (טבלה 3).

טבלה 3 - יבול כללי, יבול סוג א' וסוג ב' של חציל ללא כנה בהשוואה לשתיל מורכב.

טיפול	יבול (ק"ג/צמח)				
	יבול כללי	יבול באיכות סוג א'	פרי עם קליפה בצבע סגול	פרי מעוות	סה"כ יבול סוג ב'
603 ללא כנה	11.3	7.3	3.5	0.5	4.0
603 + כנה אושרת	8.4	5.7	2.1	0.7	2.7
603 + כנה אוגוסטה	9.8	6.5	2.7	0.6	3.2
603 + כנה 1000	11.0	7.9	2.5	0.6	3.1

בחינת זנים

שני הזנים המסחריים, 206 ו-603 הניבו יבול כללי ויבול סוג א' גבוה יותר מאשר שני הזנים החדשים. רמת היבול הנמוכה של הזנים החדשים מקורה בפחות פירות לשיח ומשקל פרי ממוצע נמוך יותר מאשר משקל פרי של הזנים המקובלים.

בחינת כנות

מבין הכנות, הכנה 1000, מראה סימנים מבטיחים, היבול הכללי של צמחים המורכבים על כנה 1000 דומה ליבול הזן ללא כנה, לעומת היבול הנמוך יותר שהניבו צמחים מורכבים על הכנות האחרות (אושרת ואוגוסטה). מעניין לציין, שהיבול סוג א' משתילים מורכבים על כנה 1000 היה גבוה יותר, ופחות פירות עם פרי בעל קליפה סגולה. דבר זה חשוב לאמת בהמשך המחקר.

מקורות ספרות

נטע מור, עדי סוויסה, גלעד רף, לידן פלאח-בלוק, סיאלו שמעוני, חאלד עומרי ודוד סילברמן (2023), התמודדות עם מחלת פוזריום הנבילה בחצילים בחוף הכרמל - בחינת הרכבות ויישום תכשירי הדברה במהלך הגידול. פירסום באתר שה"מ, משרד החקלאות.
יואל חדד וחוב' (2020) מבחן זני חציל פרטנוקרפיים לגידול בחממה בבקעת הירדן.
אתר אינטרנט מו"פ בקעת הירדן <http://www.mop-bika.org.il>